

Ramowe założenia Polityk Wewnętrznych¹

1. Założenia ogólne

- a) Polityka Wewnętrzna Placówki (dalej także w skrócie: Polityka) jest dokumentem regulującym kwestie ochrony dzieci przed krzywdzeniem² mogącym mieć miejsce podczas realizacji zadań Placówki oraz w kwestiach zapewnienia dzieciom bezpieczeństwa podczas realizacji tych zadań;
- b) Polityka Wewnętrzna Placówki uwzględnia rozwiązania zawarte w „*Procedurze interwencji w sytuacji krzywdzenia dziecka*” przyjętej Zarządzeniem Nr 197/15 Prezydenta Miasta Gdańska z dnia 18 lutego 2015 roku, a także rozwiązania zawarte w procedurze „*Niebieskie Karty*” obowiązującej na mocy Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 (Dz.U. 2011 nr 209 poz. 1245) oraz w dokumencie „*Procedury, strategię zarządzania kryzysem w szkole*” opracowanym przez Zespół ds. Przeciwdziałania Problemom Wychowawczym działającym na podstawie Zarządzenia Nr 1426/06 Prezydenta Miasta Gdańska z dnia 5 grudnia 2006 roku, określając w ten sposób współdziałanie Placówki z innymi podmiotami Miasta Gdańska w zakresie ochrony dzieci;
- c) Koordynatorem działań dotyczących m.in. wdrażania Polityk w placówkach Miasta Gdańska jest Dyrektor Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Gdańsku (MOPR) współpracujący ze wszystkimi miejskimi służbami. Do współdziałania w zakresie koordynacji Dyrektor MOPR zaprosił Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy, który własną Uchwałą Nr 2/2015 z dnia 18 marca 2015 roku zaangażował się w działania;
- d) Polityka Wewnętrzna Placówki ustanawia regulacje uwzględniające specyfikę swojego działania dotyczące ochrony dzieci przed krzywdzeniem oraz kwestie zapewnienia im bezpieczeństwa określone i wypracowane na podstawie niniejszych, ramowych założeń, z uwzględnieniem: wymogów prawnych dotyczących ochrony dziecka, zadań, celów, innych przepisów regulujących działania Placówki oraz w/w procedur;
- e) Termin opracowania Polityki Wewnętrznej Placówki określa Zarządzenie Nr 197/15 i mija on z dniem 30 września 2015³ roku dla funkcjonujących już Placówek i podmiotów niepublicznych zajmujących się działalnością w zakresie wskazanym w Zarządzeniu. W przyszłości, wszelkie nowo powstające podmioty będą zobowiązane do sformułowania Polityk w momencie uruchomienia swojej działalności.

2. Założenia dot. celów ustanowienia Polityki

- Dla personelu - Polityka, ma być zbiorem jasnych i przejrzystych zasad oraz wytycznych, które spowodują realne zwiększenie bezpieczeństwa dzieci dając jednocześnie personelowi poczucie pewności, co do sposobu postępowania;
- Dla przełożonych - Polityka, ma być instrumentem dostosowania zasad organizacji pracy w Placówce do rozwiązań wynikających z „*Procedury interwencji w sytuacji krzywdzenia*”

¹ Ramowe założenia opracowano przez Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy na podstawie materiałów udostępnionych przez Fundację Dzieci Niczyje, za zgodą autorów. Koncepcja inspirowana jest podręcznikiem *Keeping Children Safe: Toolkit for Child Protection*, więcej informacji o tym przedsięwzięciu na stronie www.keepingchildrensafe.org.uk.

² Pojęcie „krzywdzenia”, którym posługujemy się w materiale zdefiniowane zostało w „*Procedurze Interwencji w Sytuacji Krzywdzenia Dziecka*”

³ Wnioskujemy o zmianę terminu, który w Zarządzeniu mija 18 maja br.

dziecka”, innych miejskich procedur oraz spełniania wymogów prawnych związanych z bezpieczeństwem dzieci i przeciwdziałania przemocy ;

- Dla rodziców - Polityka ma być deklaracją woli zapewniania ich dzieciom maksymalnego bezpieczeństwa i ochrony przed różnymi formami krzywdzenia podczas pobytu w Placówce lub w związku z korzystaniem w niej ze świadczeń;
- Dla dzieci - Polityka ma być instrumentem tworzenia w Placówce środowiska im przyjaznego i służącego ich dobrostanowi.

3. Założenia dotycząca opracowania i wdrażania Polityki

Szczegółowy sposób określenia i opracowania Polityki Wewnętrznej Placówki pozostawia się do rozstrzygnięcia osobom zarządzającym Placówką, jednak rekomenduje się aby dokument opracowany został, wdrażany i realizowany zgodnie z opisanymi niżej etapami:

- a) **Opracowanie** dokumentu Polityki przez powołaną do tego w Placówce grupę roboczą, składającą się z osób pełniących różne funkcje w strukturze Placówki, z ewentualnym udziałem specjalistów spoza Placówki, np. pracowników gdańskich ośrodków zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy, ochroną dzieci, członków Zespołu Interdyscyplinarnego lub ekspertów współpracujących z Zespołem Interdyscyplinarnym (lista ekspertów dostępna w MOPR Gdańsk).

Opracowanie powinno uwzględnić:

- rozwiązania zawarte w procedurach, o których mowa w pkt. 1b,
- mniej sformalizowane rozwiązania stosowane z powodzeniem w Placówce i inne dotychczasowe, dobre doświadczenia Placówki w zakresie ochrony dzieci,
- wiedzę o brakach i słabościach dotąd realizowanych działań,
- analizę zasobów własnych Placówki i Miasta Gdańska, w tym zakresie.

Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy oraz Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie zaproponują Placówkom konsultacje i szkolenia dotyczące przygotowania Polityki;

- b) **Przedłożenie** opracowanego wstępnie dokumentu Polityki Wewnętrznej Placówki **Zespołowi Interdyscyplinarnemu** do zaopiniowania, niezwłocznie po jego opracowaniu. Zespół Interdyscyplinarny prześle Placówce informację zwrotną zawierającą opinię na temat stopnia uwzględnienia niezbędnych regulacji dotyczących ochrony i bezpieczeństwa dzieci zawierającą ocenę punktową dokumentu;
- c) Ponowne zebranie grupy roboczej powołanej w Placówce w celu **rozpatrzenia i ewentualnego uwzględnienia uwag** zgłoszonych przez Zespół Interdyscyplinarny, **korekta** i ustalenie ostatecznej wersji Polityki, przyjęcie dokumentu zwyczajowymi zasadami obowiązującymi w Placówce;
- d) **Wyznaczenie** w Placówce **osoby odpowiedzialnej** za prawidłowość realizacji Polityki, jej monitoring i wnioskowanie o zmiany w miarę dostrzeganych potrzeb;
- e) **Wdrożenie** Polityki w Placówce tj. ustalenie kto, gdzie, kiedy podejmie i rozpocznie realizację określonych w niej zadań;
- f) **Upowszechnienie** Polityki, tj. ustalenie w jaki sposób poinformuje się o niej osoby, których dotyczy (personel, dzieci, rodzice, placówki współpracujące przy realizacji zadań podstawowych, inne osoby zainteresowane);
- g) **Realizacja** ustalonych w Polityce zadań;

- h) Analiza i ocena podejmowanych zadań – **monitorowanie** procesu wdrażania i realizacji Polityki;
- i) **Dokonywanie zmian** w Polityce wynikających z realizacji, monitorowania lub zmian w obowiązujących przepisach.

4. Założenia dotyczące podmiotów zobowiązanych i rekomendowanych do opracowania Polityk

- a) Zgodnie z Zarządzeniem Nr 197/15 do wdrożenia Polityk zobowiązane są wszystkie podmioty miejskie zajmujące się: opieką nad dziećmi do lat 3, ochroną zdrowia oraz życia, wsparciem dziennym i pieczą zastępczą, edukacją i profilaktyką, zapewnianiem bezpieczeństwa i porządku publicznego (§2)⁴;
- b) W związku z powyższym, uznać należy, że do opracowania i wdrożenia własnych Polityk zobowiązane są w szczególności takie Placówki, jak:
 - żłobki;
 - przedszkola i punkty przedszkolne;
 - szkoły wszystkich szczebli, w których naukę pobierają osoby do 18 r.ż.;
 - kluby;
 - punkty opieki;
 - świetlice wychowawcze, profilaktyczne, socjoterapeutyczne;
 - placówki pieczy zastępczej oraz wsparcia dziennego;
 - domy samotnej matki;
 - noclegownie dla osób bezdomnych;
 - podmioty działające w sferze profilaktyki uzależnień i profilaktyki innych problemów społecznych;
 - placówki ochrony zdrowia (ambulatoryjne i stacjonarne);
 - Straż Miejska.

c) Podmiotom innym, niż miejskie (publicznym, niepublicznym), np. Policji, placówkom prowadzonym przez organizacje pozarządowe, organizacjom wyznaniowym działającym w w/w zakresie, ze względów formalnych jedynie rekomenduje się i zachęca je do opracowania i wdrożenia Polityk.

5. Założenia dotyczące struktury dokumentu

- a) Zgodnie z Zarządzeniem Nr 197/15 Polityka Wewnętrzna Placówki powinna składać się z następujących **obligatoryjnych** części: słowniczka terminów, uszczegółowienia działań pracowników, określenia sposobu postępowania w przypadku podejrzenia lub zaistnienia sytuacji skrzywdzenia dziecka na terenie placówki, monitoringu stosowania Polityki (§3, ust.2);
- b) Przez określenie „*słowniczek terminów*” należy rozumieć precyzyjne określenie znaczenia pojęć używanych w tekście Polityki, które **nie zostały** zdefiniowane w „Procedurze interwencji w sytuacji krzywdzenia dziecka”;

⁴ autorzy niniejszego opracowania rekomendować będą Prezydentowi Miasta Gdańska, aby zobowiązać także placówki kultury, sportu i rekreacji do wdrożenia niniejszych procedur;

c) Przez określenie „*uszczegółowienie działań pracowników*” oraz „*sposób postępowania pracowników*”⁵ należy rozumieć wprowadzenie jasnych, prostych, w miarę możliwości precyzyjnie określonych zasad postępowania pracowników na poszczególnych stanowiskach w Placówce, dotyczących:

- zgłaszania podejrzeń związanych z krzywdzeniem dziecka – w sytuacji, gdy: pracownik podejrzewa, że dziecko jest krzywdzone, gdy dziecko ujawnia doświadczenie przemocy, gdy zgłoszenie krzywdzenia dokonuje osoba spoza Placówki, gdy zgłoszono podejrzenie krzywdzenia dziecka przez kogoś z personelu Placówki, gdy zgłoszono podejrzenie krzywdzenia dziecka przez inne dziecko w sytuacji przewagi ze względu na wiek, zależność, możliwości obrony lub w innych nie uwzględnionych powyżej sytuacjach;
- podejmowaniem interwencji w sytuacji podejrzenia lub zaistnienia sytuacji krzywdzenia dziecka;
- sposobach reagowania na sygnały o innych rodzajach zagrożenia (groźba samobójstwa, poszukiwania zaginionego dziecka, np. „Child Alert”, inne) przekazywanych do Placówki przez inne podmioty;
- realizacji określonych działań związanych z procedurami, o których mowa w pkt.1b) niniejszego dokumentu.

Procedury zgłaszania podejrzeń oraz podejmowania interwencji są najistotniejszymi elementami Polityki Wewnętrznej Placówki. W przypadku zagrożenia bezpieczeństwa jedynie jasne, proste procedury, nie pozostawiające wątpliwości, co do kompetencji i obowiązków personelu na różnych stanowiskach zwiększają szanse na skuteczne i szybkie działanie. Cały personel Placówki (w tym, także: wolontariusze, praktykanci, stażyści) powinien zwracać stałą, baczną uwagę na sygnały, które wskazywać mogą na to, że jakieś dziecko potrzebuje pomocy, musi umieć rozpoznawać te sygnały (często niespecyficzne i niejednoznaczne), wszyscy powinni mieć jasność, w jaki sposób reagować na nie. W Polsce istnieje ustawowy obowiązek powiadamiania odpowiednich instytucji o krzywdzeniu dziecka (Policji, prokuratury o przestępstwie, sądu rodzinnego o zagrożeniu dobra dziecka). W przypadku podejrzenia stosowania wobec dziecka przemocy w rodzinie istnieje obowiązek wypełnienia „Niebieskiej Karty – A” w ramach procedury „Niebieskiej Karty” i wszczęcia działania w ustalony prawem sposób.

Wewnętrzna procedura powinna określać, np.: w jaki sposób w Placówce reaguje się na podejrzenia, kto wstępnie weryfikuje podejrzenia, w jaki sposób doraźnie zapewnia się dzieciom bezpieczeństwo;

d) Przez określenie „*monitoring stosowania polityki*” (inaczej: wewnętrzny audyt) należy rozumieć dokonywanie systematycznej, planowej analizy i oceny podejmowanych w ramach Polityki działań. Rekomenduje się zawarcie w Polityce zapisów regulujących kwestię: kto w Placówce dokonuje audytu, jak często dokonywany jest audyt (harmonogram), jakie wskaźniki będą punktem odniesienia do oceny stopnia realizacji działań, w jaki sposób (czy?) dzieci i rodzice będą mogli włączyć się w proces monitoringu;

⁵ pozwalamy sobie połączyć te określenia znaczeniowo;

- e) rekomenduje się także zapisanie w Polityce następujących **fakultatywnych** części, regulujących kwestie:
- **zasad bezpiecznych relacji personelu Placówki z dzieckiem** – zasady bezpiecznych relacji mają jasno określać, jakie zachowania i praktyki są niedozwolone w pracy z dziećmi, zasady powinny być dostosowane do realiów funkcjonowania Placówki, przykładowe obszary, które mogą wymagać ustaleń: *kontakt fizyczny z dzieckiem, bezpieczeństwo dziecka podczas udzielania świadczeń w bezpośrednim kontakcie z dzieckiem, bez obecności innych dorosłych, sposób zwracania się do dziecka, równe traktowanie, bezpośrednie i osobiste kontakty z dzieckiem (kontakty osobiste poza Placówką, kontakty z prywatnego telefonu pracownika, kontakty za pośrednictwem poczty elektronicznej i portali społecznościowych), kwestie transportu dziecka, przemieszczanie się z dzieckiem, warunki noclegu i zachowania intymności podczas pobytu dziecka w Placówce, rola personelu podczas czynności higienicznych i pielęgnacyjnych, dyscyplinowanie dziecka, reagowanie na zachowania auto destrukcyjne i agresywne, inne;*
 - **zasad rekrutacji i monitorowania personelu** w celu zapobiegania krzywdzeniu dzieci – zasady rekrutacji i weryfikacji kompetencji/motywacji pracowników (współpracowników, wolontariuszy, innych specjalistów zewnętrznych wykonujących pracę na terenie Placówki, mających potencjalny kontakt z dzieckiem) Placówki powinny obejmować, m.in.: *ocenę przygotowania kandydatów do pracy z dziećmi, weryfikację pod względem karalności (lub toczącego się postępowania) za przestępstwa przeciw wolności seksualnej i obyczajowości oraz przestępstwa z użyciem przemocy na szkodę małoletniego, ocenę referencji z dotychczasowych miejsc zatrudnienia, udział w obowiązkowym, wstępnym przeszkoleniu w zakresie: Polityki Wewnętrznej Placówki (w tym, na temat: rozpoznawania sygnałów o zagrożeniu, zgłaszania podejrzeń, podejmowania interwencji), procedury „Niebieskie Karty”, procedury „Zarządzania kryzysem w szkole” /w przypadku placówek oświatowych/;*
 - **zasad dostępu dzieci do Internetu oraz ochrony dzieci przed szkodliwymi treściami w internecie** (w szczególności rekomenduje się te zasady placówkom pieczy zastępczej, placówkom i oświatowym) – zasady te wymagają od Placówki określenia kompleksowych i przemyślanych rozwiązań zarówno na poziomie infrastruktury technicznej, jak i na poziomie rozwiązań organizacyjnych. Przykładowe rozwiązania, rekomendowane do wprowadzenia w Placówce, to: zapewnienie dzieciom dostępu do sieci, zapewnienie stałego monitoringu dostępu do sieci (instalacja oprogramowania filtrującego treści, oprogramowania monitorującego korzystanie z sieci, oprogramowania antyspamowego antywirusowego, firewall), ustalenie procedur identyfikowania sprawców i reagowania na zagrożenia obecne w sieci, procedury aktualizowania, ustalenie osoby odpowiedzialnej w Placówce za bezpieczeństwo dostępu dzieci do internetu;
 - **zasady ochrony danych osobowych dziecka oraz wizerunku dziecka** – zasady powinny regulować kwestie przechowywania i wykorzystywania danych oraz wizerunku dziecka, w zakresie szerszym, niż wynika to z ustawy o ochronie danych osobowych z dnia 29 sierpnia 1997 roku (Dz.U. 1997 nr 133 poz. 883) ze względu na możliwość nadużyć lub wręcz ataków na dzieci spowodowanych publikacją lub ekspozycją zdjęć lub informacji dotyczących dzieci. Kwestie wymagające przemyślenia i ewentualnie uregulowania, z uwzględnieniem specyfiki Placówki, to: *Czy na podstawie materiałów (danych, zdjęć, wytworów dziecka) zamieszczanych przez Placówkę w internecie, publikacjach, dokumentach przekazywanych*

innym instytucjom można - w sposób nie zamierzony - zidentyfikować dziecko? Czy materiały mogą być wykorzystane w niewłaściwy sposób – np. przez kopiowanie, rozpowszechnianie, wykorzystywane jako materiały pornograficzne lub w inny sposób szkodzące dziecku? W jakim stopniu obrazy, materiały przedstawiają zamierzone treści? Czy osoby, firmy realizujące zadania związane z dokumentowaniem zdarzeń w Placówce (np. robiące zdjęcia, kręcące filmy) mają potwierdzone kwalifikacje i przedstawiły referencje? Czy na utrwalenie wizerunku dziecka wyrazili zgodę jego opiekunowie prawni?

Podsumowanie

Przedstawione powyżej założenia stanowią swoiste „ramy” do opracowania dokumentu pn. Polityka Wewnętrzna Placówki regulująca ochronę dziecka przed krzywdzeniem. Jako ich autorzy mamy nadzieję, że materiał ten będzie pomocny Placówkom działającym na terenie Miasta Gdańska, tym zobowiązanym do wdrożenia zapisami Zarządzenia z dnia 18 lutego 2015 roku i tym, które możemy tylko prosić o włączenie się do procesu wdrażania „Procedury interwencji w sytuacji krzywdzenia dziecka”. Przygotowaliśmy ten zbiór wskazówek dbając o to, aby Państwa Placówka była bezpieczna dla dzieci zdając sobie jednak sprawę, że sami najlepiej znacie warunki, w jakich realizowane są zadania Placówki, sami stanowicie jej wewnętrzne środowisko, w którym funkcjonują dzieci i jak czasem różnych zagadnień dotyczy nasza praca.

Przygotowując niniejsze ramy korzystaliśmy z projektu Fundacji Dzieci Niczyje adaptując odpowiednio do gdańskich potrzeb jego treść, dlatego też zachęcamy do lektury pozycji: „Podręcznik dla realizatorów. Chrońmy Dzieci w placówkach edukacyjnych i opiekuńczych” wydanej przez Fundację, gdzie znajdziecie Państwo rozwinięcie wielu poruszanych tutaj treści. Podręcznik dystrybuowany będzie przez Zespół Interdyscyplinarny podczas szkoleń organizowanych przez Zespół Interdyscyplinarny służących przygotowaniu i wdrażaniu Polityk w Państwa Placówkach.

Zapraszamy do dalszej współpracy!

Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy
Gdańsk, kwiecień 2015